

Σειρά ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκπομπῶν τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων"
ἀπὸ τῶν ραδ.σταθ.Μακεδονίας Ε.Ι.Ρ.

Εκπομπή 39η 27-6-1970

..... ΣΗΜΑ

Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι.-Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων".-Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Ἀτάθη Εὐσταθιάδου.-

..... σὲ μακρόσυρτο ἦχο,κουδούνια κ.λ.π.

Ἀντίλαλοι...ἀναμνήσεις...νοσταλγίες...καημοὶ

..... σὲ γοργό ρυθμό,ἡρωϊκὸ

Ἀθάνατοι ποντιακοὶ θρύλοι καὶ παραδόσεις

..... τὸ σῆμα σβῆνει

Ο.-

Στὸ ξακουστὸ πανηγύρι Ἀγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος,ποῦ γίνονταν ἐπὶ αἰῶνες στὸν Πόντο,ἀφιερώνει ὁ Σύλλογος "Φάρος Ποντίων" τῇ σημερινῇ του ἐκπομπῇ.

..... λῦρα σὲ ὑπόκριση

Κάθε μοναστήρι τοῦ Πόντου καὶ ἓνα προπύργιο πίστεως.Μία ἐθνικὴ κιβωτός."Ἐνα πνευματικὸ σύμβολο.Καὶ ἦταν τόσα πολλὰ τὰ σύμβολα τοῦτα.Φωτεινοὶ φάροι πᾶνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τοῦ Πόντου,φώτιζαν ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ψυχὴ τῶν ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Γένους.

(Κάθε ἐορτασμὸς στὰ μοναστήρια τοῦ Πόντου καὶ μιά ἐθνικὴ μυσταγωγία,μια ἐθνικὴ ἐξάρση,λαϊκὸ πανηγύρι,ὅπου ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους ἐπάλαιετο.)

Στὰ χρόνια τῆς δουλείας,κάθε ἐορτασμὸς στὰ μοναστήρια τοῦ Πόντου,κάθε λαϊκὸ πανηγύρι,γινόταν ἓνα ξέσπασμα τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, ποῦ ἤθελε ν'ἀλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ δεσμά.

Ἀνάμεσα στὰ πολλὰ μοναστήρια τοῦ Πόντου,τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος φωτίζει τοὺς ποντιακοὺς ὀρίζοντες ἀπὸ τοὺς πρώτους μετὰ Χριστὸν αἰῶνες.

..... ἡ λῦρα σταματᾷ

Ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα μοναστήρια τοῦ Πόντου,Ἀγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος,Παναγίας Σουμελά καὶ Ἀγίου Γεωργίου Περιστερεώτα,τὸ ἀρχαιότερο εἶναι τοῦ Βαζελῶνος.Ἰδρύθηκε τὸ 270.

Μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας συνδε-

ταν στενά.Τό γεγονός τουτο έχει κάποια ιδιαίτερη σημασία ως προς την ίδρυση της Ιερᾶς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ στόν Πόντο, δεδομένου ὅτι ἡ κήρυξη τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου στίς διάφορες περιοχές τοῦ Πόντου ἔγινε ἀπό τόν Ἀπόστολο Ἀνδρέα. Ἔτσι ἔχομε μιᾶ ἐξήγηση τοῦ γεγονότος,ὅτι ὑπῆρχαν εἰρικοί λόγοι γιά τήν ίδρυση τοῦ ἀρχαιοτέρου μοναστηριοῦ στόν Πόντο πρός τιμήν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ὡς πρός τήν ιδιαίτερη ὀνομασία "Βαζελῶν",αὕτῃ προέκυψε ἀπό τή λέξη "Ζαβουλῶν",πού ἀρχικά ἦταν τό ὄνομα ἐνός τῶν υἱῶν τοῦ Ἰακώβ καί ἔπειτα,ἡ ὀνομασία μιᾶς περιοχῆς περί τόν Ἰορδάνην ποταμόν, ἐκεῖ ὅπου ἐδίδασκε ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Ἀπό τό Ζαβουλῶν, Β α ζ ε λ ῶ ν, δηλαδή ὁ καταγόμενος ἀπό τήν ὁμώνυμη περιοχή.

Ἡ μονή τοῦ Βαζελῶνος στάθηκε φωτεινὸ ὁρῶσημο στήν πορεία τοῦ ποντιακοῦ ἐλληνισμοῦ ἀπὸ τοὺς αἰῶνες.

. Λ Υ Ρ Α

Τό μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος ἦταν κτισμένο στήν περιοχή τῆς ἄνω Ματσούκας τοῦ Πόντου,σέ ἀπόσταση πέντε περίπου χιλιόμετρων ἀπὸ τό χωριὸ Σαχνόη. ~~Σήμερα~~ Διακονοῦσαν ἐκεῖ ἐπὶ αἰῶνες ἑκατοντάδες καλογήρων. Ὁ κῶδιξ τῆς μονῆς,πού τόν πῆραν οἱ ρῶσοι τό 1916 καί βρίσκεται τώρα στή βιβλιοθήκη τοῦ Λένινγκρατ,ἀναφέρει,ὅτι κάποτε ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογήρων τοῦ Βαζελῶνος ἔφθανε τοὺς 390. Ἱεραπόστολοι καί ἐθναπόστολοι ταυτόχρονα,οἱ καλόγηροι τοῦ Βαζελῶνος προσέφεραν στό βωμὸ τοῦ ἔθνους πολυτιμότες ὑπηρεσίες,πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς τήν ἴδια τὴ ζωὴ τους.Σὲ 140 ἀνέρχονται οἱ μαρτυρήσαντες κατὰ τήν τουρκοκρατία.

Πρέπει νά σημειώσωμε,ὅτι οἱ ἱερομόναχοι τοῦ Βαζελῶνος,ἰδίως οἱ νεώτεροι,ἀνέπτυσαν τήν θρησκευτικὴ καί ἐθνικὴ τους δραστηριότητα ἔξω καί πέρα ἀπὸ τό μοναστήρι.Διέτρεχαν - πολλές φορές μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς τους - τίς περιοχές τοῦ Πόντου,ἀλλά καί πολλά μέρη τοῦ Καυκάσου,ἰδίως στήν περίοδο τῆς δουλείας,γιά νά βοηθήσουν μέ κάθε τρόπο τόν ποντιακὸ ἐλληνισμό. Ἡ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τοῦ μοναστηριοῦ πρός

τὴν Φιλική Ἑταιρεία ἦταν μεγάλη. Πολλοὶ καλόγηροι τοῦ Βαζελῶνος ἦταν μέλη της. Μὲ τὴν ἔκρηξη τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ὁ ἡγούμενος τοῦ Βαζελῶνος ἀείμνηστος Χρῦσανθος, μὲ τὶς εὐστοχες ἐνέργειάς του, κατάρθωσε νὰ σώσῃ τὸν ποντιακὸ ἑλληνισμὸ ἀπὸ τὸν ὁλοκληρωτικὸ ἐξαφανισμὸ, ματαιώνοντας τὸ σχέδιον τοῦ σουλτάνου γιὰ γενικὴ σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πόντου. Κατάρθωσε νὰ ἐξαγοράσῃ ὅλους τοὺς τερέμπεήδες μὲ γέναιδά-
τατες πρὸς αὐτοὺς οἰκονομικὰς παροχάς. Ἄς σημειωθῇ, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ ἀντοχὴ τοῦ μοναστηριοῦ ἦταν ἀπεριόριστη. Ἡ οἰκονομικὴ του ἐνίσχυση ἀπὸ τὴν τσαρική ρωσία - 1618-1916 - ἦταν μεγάλη καὶ σταθερά. Ἀλλὰ ἦταν ἀξιόλογα καὶ τὰ διάφορα φειερῶματα, δωρεές κ.λ.π. τῶν πιστῶν Ποντίων.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ'

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Βαζελῶν θεωρεῖται κτήτωρ τῆς Μονῆς Παναγίας Σουμελά. Οἱ ἱδρυταί της, Βαρνάβας καὶ Σωφρόνιος, κατακουρασμένοι καὶ χωρὶς τροφή ἐπὶ 17 ἡμέρες, ἔφερον τελικὰ σὲ πέρας τὴν ἀποστολὴν τους μὲ τὴ βοήθεια καὶ συμπράστασιν τοῦ Βαζελῶνος. Κατὰ τὴν παράδοσιν, αὕτῃ ἡ συμπράστασις πρὸς τὴ Σουμελᾶ ~~ἐγένετο~~ ἀπὸ τὸν Βαζελῶνα ἐγένε μὲ ἐντολὴ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου δι' ἀποκαλύψεως πρὸς τὸν ἡγούμενον.

. ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ'

Οἱ θησαυροὶ τοῦ Βαζελῶνος ἦταν πολυτιμώτατοι. Ἐφυλάσσοντο ἐκεῖ διάφοροι κώδικες, ἱερὰ κειμήλια κ.λ.π. Εἶχε πάρα πολλὰ μετόχια ἡ Μονή. Διέθετε τριώρφους ξενῶνες, ποὺ μπορούσαν νὰ φιλοξενήσουν ἑκατοντάδες προσκυνητῶν, προερχομένων ὅχι μονάχα ἀπὸ περιοχάς τοῦ Πόντου, ἀλλὰ καὶ τῆς Ρωσίας, ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν κ.λ.π.

Ὁ ἐπίσημος ἑορτασμὸς τῆς Μονῆς γινόταν στίς 24 Ἰουνίου. Τὸ λαϊκὸ πανηγύρι, διαρκοῦσε τρεῖς μέρες καὶ κάποτε συνέχιζε καὶ μιά ^{ἡ Μονὴ γιγροξενότες τοὺς προσκυνητὰς} ~~ἐβδομάδα.~~ ~~ἡ Μονὴ γιγροξενότες τοὺς προσκυνητὰς~~ δωρεάν ἀπὸ καθὲ ἀποψη.

Μετά τὴ θέα λειψουργία ἐπακολουθοῦσαν καλλιτεχνικαὶ ἐκδηλώσεις, χοροὶ τραγοῦδια κ.λ.π. Ἦταν μιά ἐπίδειξις τῆς ἑλληνικῆς λεβεντιάς. Οἱ λόγοι, ποὺ ἐξεφωνοῦντο μέσα στὸ ναὸ καὶ ἔξω στὸ προαύλιον, ἦταν

έθνικοῦ περιεχομένου. Οἱ ρήτορες μιλοῦσαν ἀνοιχτά γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ διεκήρυσσαν θαρρετὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Γένους νὰ ἀνακτῇ τὴν ἐλευθερία του.

• • • • • ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ • • • • •

Γιὰ ὅλους τοὺς Ἕλληνας κατοίκους τῆς ἁνῶ Ματσοῦνας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων περιοχῶν τοῦ Πόντου, τὸ μοναστήρι τοῦ Βαζελῶνος ἀποτελοῦσε τόπον ἱεροῦ προσκυνήματος, ἐθνικοῦ ἀναβαπτίσματος καὶ ἀντλήσεως ἠθικῶν δυνάμεων γιὰ τὴν πορεία τοῦ μέλλοντος.

Οἱ ἱερεῖς φαλμῶδες στὸν Βαζελῶνα καὶ τὰ συγκλονιστικὰ τραγοῦδια τῶν Ποντίων στὶς λαγναδιές καὶ στὰ ρέματα τῆς ἁνῶ Ματσοῦνας, φανέρωναν τὸ μεγαλεῖο τῆς φυλῆς, ποῦ ἔμενε ἀνυπότακτη, ἀφωσιωμένη στὰ ἰδανικά της.

• • • • • ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ • • • • •

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βαζελῶνος λεηλατήθηκε πολλές φορές. Στὶς ἀρχές τοῦ 6ου αἰῶνος κατατράφηκε ἀπὸ τοὺς Πέρσας, ἀναστηλώθηκε ὅμως ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ στρατηγοῦ Βελισσαρίου. Ἐγίνε μάλιστα τὸ μοναστήρι τότε ὠραιότερο καὶ μεγαλοπρεπέστερο. Ἐξακολούθησε τὴν παράδοσή του, προσφέροντας οἰκονομικὴ ἐνίσχυση σὲ διάφορες ἐκκλησίες καὶ σχολεῖα διαφόρων περιοχῶν τοῦ Πόντου.

• • • • • ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ • • • • •

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν ξερριζωμὸ τοῦ 1922, τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος τοῦ Πόντου ἐρημώνεται. Ἦταν αἰφνιδιαστικὸ τὸ πλήγμα τοῦ κατακτητῆ. Ἄλλοι ἀπὸ τοὺς καλογήρους τοῦ Βαζελῶνος ἐμαρτύρησαν γιὰ τὴν πίστη τους καὶ ἄλλοι σκόρπισαν μὲ ματωμένη τὴν ψυχὴ πρὸς διάφορες κατευθύνσεις. Ἡ ἀναστήλωση ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα καὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου συμβόλου τῶν Ποντίων, ὅπως καὶ τῆς Σουμελά καὶ τοῦ Περσιτερεῶτα, εἶναι ἀνάγκη τῆς φυλῆς τους καὶ φανέρωμα τῆς πίστεως τῆς ποντιακῆς φυλῆς στὶς ἐνδοξες παραδόσεις.

• • • • • ΛΥΡΑ - ΤΡΑΓ • • • • •

Ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, ὁ Σόλλογος "Φῶρος Ποντίων" ἀφιέρωσε τὴ σημερινὴ του ἐκπομπή στὴν ἐθνικοθρησκευτικὴ καὶ ἐμπορικὴ πανήγυρι

στις 24 Ιουνίου

Ἁγίου Ἰωάννου Βαζελῶνος, ποῦ γίνονταν στὸ δῶνυμο μοναστήρι τοῦ Πόν-
του ἐπὶ αἰῶνες, πάνω στὰ γραφικὰ ὑφώματα τοῦ ἄνω τμήματος τῆς θρυλικῆς
Ματσούνας. Ὁ συνεργάτης τῆς ἐκπομπῆς βασίσθηκε σὲ πολύτιμες πληροφο-
ρίες, ποῦ τοῦ ἔδωσε ὁ Ματσουκαῖος τὴν καταγωγή. Ἐλευθέριος Ἐλευθεριά-
δης. -

Κοντὰ σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τὴν ἴδια μέρα καὶ
ῶρα.

..... Σ Η Μ Α
.....

....σὲ μακρόσυρτο ἦχο, κουδούνια κλπ. καὶ ἀκολούθως κανονικὸ σῆμα . . .

Μετέδωθη ἡ λαογραφικὴ ἐκπομπὴ "Ποντιακοὶ Ἀντίλαλοι" τοῦ
Συλλόγου "Φάρος Ποντίων". - Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδη.

..... τὸ σῆμα σβῆνει
.....

Κύριε μοναστήρι τοῦ Πόντου καὶ ἐν προκείμενῳ κείμενῳ, εἰς ἐν-
τὴν ἐκπομπήν, εἰς ἀπομακρυντικὸν ἀντικείμενον, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου.

Κύριε μοναστήρι τοῦ Πόντου καὶ ἐν προκείμενῳ κείμενῳ, εἰς ἐν-
τὴν ἐκπομπήν, εἰς ἀπομακρυντικὸν ἀντικείμενον, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου.

Εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου.

Κύριε μοναστήρι τοῦ Πόντου καὶ ἐν προκείμενῳ κείμενῳ, εἰς ἐν-
τὴν ἐκπομπήν, εἰς ἀπομακρυντικὸν ἀντικείμενον, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς
τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πόντου.

..... ἡ λήρα σκηματῶν
.....

Ἀπὸ τῶν μεγαλύτερων μοναστηρίων τοῦ Πόντου, Ἁγίου Ἰωάννου Βαζ-
ελῶνος, Ἁγίου Σουφίου καὶ Ἁγίου Γεωργίου Παρισιστάτα, τὸ ἀρχαιό-
τερον εἶναι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Ἰδρύθηκε τὸ 270.

Εἰς τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Πόρφυρο ὁ ἀποστολὸς Ἀνδρέας συνδε-